

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 maja 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Ł. stwierdził, że E. B. (1) od 20 grudnia 2017 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym : emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz określił podstawę wymiaru składek w okresie od marca 2021 r. do marca 2022 r. w następujących kwotach:

a) na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, tj. emerytalne, rentowe i wypadkowe:

- za marzec 2021 r. – 2 940 zł
- za kwiecień 2021 r. – 2 240 zł
- za maj 2021 r. – 2 240 zł
- za czerwiec 2021 r. – 2 520 zł
- za lipiec 2021 r. – 4 200 zł
- za sierpień 2021 r. – 4 200 zł
- za wrzesień 2021 r. – 4 200 zł
- za październik 2021 r. – 280 zł
- za listopad 2021 r. – 0 zł
- za grudzień 2021 r. – 3 360 zł
- za styczeń 2022 r. – 0 zł
- za luty 2022 r. – 0 zł
- za marzec 2022 r. – 0 zł

b) na ubezpieczenie zdrowotne:

- za marzec 2021 r. – 3 406,69 zł
- za kwiecień 2021 r. – 307,10 zł
- za maj 2021 r. – 307,10 zł
- za czerwiec 2021 r. – 345,49 zł
- za lipiec 2021 r. – 3 624,18 zł
- za sierpień 2021 r. – 3 624,18 zł
- za wrzesień 2021 r. – 3 624,18 zł
- za październik 2021 r. – 38,39 zł
- za listopad 2021 r. – 0 zł

- za grudzień 2021 r. – 460,66 zł

- za styczeń 2022 r. – 0 zł

- za luty 2022 r. – 0 zł

- za marzec 2022 r. – 0 zł

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wyłącznym celem zwiększenia należnego E. B. (1) wynagrodzenia od 1 marca 2021 r. z kwoty 4 200 zł na 5 900 zł była chęć uzyskania przez nią świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w zwiększonej wysokości. W ocenie organu rentowego brak jest podstaw do przyjęcia, że E. B. (1) wykonywała w ramach zawartej umowy obowiązki w większym zakresie uzasadniającym zmianę wynagrodzenia.

/decyzja k.122 – 125 akt ZUS/

W dniu 30 czerwca 2022 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością złożyła odwołanie od powyższej decyzji, zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy:

a) art. 107 § 1 pkt. 4) ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego poprzez błędne wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonej decyzji, skutkujące wydaniem jej bez podstawy prawnej, a w konsekwencji nieważnością decyzji na podstawie art. 156 § 1 pkt. 2 kpa;

b) art. 7 kpa w zw. art. 77 § 1 kpa i w zw. art. 80 kpa, poprzez niepodjęcie w toku postępowania czynności niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia wszczętej z urzędu sprawy, zaniechanie zebrania i wnikliwego rozpatrzenia całego dostępnego organowi materiału dowodowego oraz naruszenie reguł swobodnej oceny dowodów tj. poprzez uchybienia w szczególności polegające na błędnym pominięciu rozważenia oraz błędnej interpretacji następujących dokumentów i pozostałych dowodów: aneks do umowy o pracę z 3 kwietnia 2018 r. zmieniający wynagrodzenie na 4200.00 zł brutto, aneks do umowy o pracę zawarty 1 marca 2021 r. zmieniający wynagrodzenie na 5900,00 zł brutto, informacja dotycząca dodatkowych warunków umowy o pracę, umowa o pracę zawarta na czas nieokreślony od 20 grudnia 2017 między E. B. (1) , a R. B. , oświadczenie o zapoznaniu się z ryzykiem zawodowym, karta szkolenia BHP, zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie BHP , orzeczenie lekarskie nr (...) z 12 września 2017 r. oraz dokumentacja medyczna, pisemne wyjaśnienia E. B. (1) oraz wyjaśnienia R. B., z których wynika, że E. B. (1) wykonywała w ramach zawartej umowy obowiązki w większym zakresie uzasadniające zmianę wynagrodzenia.

c) art. 7 kpa w zw. z art. 77 § 1 kpa i w zw. art. 80 kpa , a nadto w zw. z art. 75 § 1 kpa i art. 77 § 2 kpa. poprzez zaniechanie dokładnego wyjaśnienia sprawy, zaniechanie zebrania i

rozpatrzenia całego dostępnego materiału dowodowego.

d) art. 107 § 3 kpa , a także naruszenie zasady zaufania, wyrażającej się w tym, że organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie uczestników do władzy publicznej poprzez pogwałcenie postulatu rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść uczestników.

- co doprowadziło do: wydania decyzji przedwczesnej, nacechowanej działaniem organu pasywnym , niedbałym i podjętym pośpiesznie ; działania z naruszeniem wymogu wyjaśnienia ewentualnych sprzeczności, które zawierać mogą wyniki postępowania dowodowego , a nade wszystko z rażącym naruszeniem zasadniczego wymogu podejmowania z urzędu kroków w celu zgromadzenia materiału dowodowego w sprawie, a następnie dopiero jego wyczerpującego rozpatrzenia ; podjęcia rozstrzygnięcia w oparciu o materiał dowodowy niekompletny i na jego podstawie błędne przyjęcie podstawy wymiaru składek ; braku wnikliwej i opartej o wystarczające dane oceny przesłanek ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonego ; finalnego błędnego ustalenia wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonego.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego to jest art. 42 ust. 11 i 12 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. zm.), przez ich błędną interpretację, a w konsekwencji błędne zastosowanie, gdyż na podstawie tych przepisów ZUS nie ma prawa do weryfikowania wysokości wynagrodzenia ustalonego w umowie o pracę.

W uzasadnieniu odwołania wskazano, że podwyżka wynagrodzenia E. B. (1) była spowodowana faktem przejścia przez nią dodatkowych obowiązków, zmianą zakresu czynności, zmianą stanowiska pracy, a co istotne, wynikała z uzasadnionych potrzeb pracodawcy.

Podnosząc powyższe płatnik składek wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i umorzenie postępowania oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

/odwołanie k.3 - 7/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. /odpowiedź na odwołanie k.12 – 12 odwrót/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. została zawiązana na mocy umowy spółki z dnia 30 września 2002 r. W zakresie prowadzonej działalności gospodarczej zajmuje się produkcją oraz handlem bielizną damską. Wspólnikami spółki są: Z. B. oraz R. B., posiadający po 60 udziałów. Prezesem zarządu spółki jest Z. B.. /okoliczności bezsporne, wyciąg z KRS k.9 – 11/

Przychody spółki w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 marca 2022 r. przedstawiały się następująco:

- grudzień 2017 r. – 64 323,69 zł

- 2018 r. – 1 007 758,36 zł

- 2019 r. – 1 076 849,67 zł

- 2020 r. – 555 333,92 zł

- 2021 r. – 1 117 779,20 zł

- styczeń – marzec 2022 r. – 218 194,58 zł

/zestawienie k.177 – 178/

W powyższym okresie spółka obsługiwała miesięcznie od 42 do 180 kontrahentów. /zestawienie k.177 – 178/

W okresie tym płatnik składek zatrudniał na podstawie umów o pracę od 9 do 16 pracowników./zestawienie k.189 – 292/

E. B. (1) legitymuje się wykształceniem średnim technicznym. W latach 2005 – 2009 była pracownikiem (...) spółki jawnej.

W dniu 20 grudnia 2017 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. zawarła z zainteresowaną umową o pracę na czas nieokreślony od dnia 20 grudnia 2017 r., na podstawie której E. B. (1) powierzono obowiązki pracownicze regionalnego przedstawiciela handlowego w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 2 000 zł.

/okoliczności bezsporne, dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.294/

Bezpośrednim przełożonym E. B. (1) jest K. B.. /okoliczność bezsporna/

Na mocy aneksu do umowy o pracę z dnia 3 kwietnia 2018 r. począwszy od dnia 1 kwietnia 2018 r. E. B. (1) powierzono obowiązki pracownicze regionalnego przedstawiciela handlowego z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 4 200 zł. Pozostałe warunki umowy o pracę nie uległy zmianie. /aneks - dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.294/

W okresie od 1 lipca 2020 r. do 1 lipca 2021 r. zainteresowana była związana umową o dzieło ze spółką (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością spółką komandytową, w ramach której zajmowała się pozyskiwaniem klientów dla tej spółki. /umowa o dzieło k.147 , zeznania świadka K. B. min.01:03:42 – 01:28:13 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120 , zeznania zainteresowanej min.00:10:37 – 00:31:44 rozprawy z dnia 14 marca 2023 r. , płyta CD k.303 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:12:51 – 00:47:25 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120 , świadectwo pracy k.19/

Do końca lutego 2021 r. zainteresowana sprawowała nadzór nad przedstawicielami handlowymi płatnika zajmującymi się sprzedażą na terenie kraju. /zeznania świadków: E. B. (2) min.00:50:24 – 01:03:42 , K. B. min.01:03:42 – 01:28:13 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120 , zeznania zainteresowanej min.00:10:37 – 00:31:44 rozprawy z dnia 14 marca 2023 r. , płyta CD k.303 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:12:51 – 00:47:25 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120/

Od 1 marca 2021 r. E. B. (1) przejęła obowiązki innego pracownika, który dotychczas był odpowiedzialny w spółce za współpracę z zagranicą. /zeznania świadka K. B. min.01:03:42 – 01:28:13 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120 , zeznania zainteresowanej min.00:10:37 – 00:31:44 rozprawy z dnia 14 marca 2023 r. , płyta CD k.303 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:12:51 – 00:47:25 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120 , świadectwo pracy k.19/

Na mocy aneksu do umowy o pracę z dnia 1 marca 2021 r. E. B. (1) od dnia 1 marca 2021 r. powierzono obowiązki pracownicze przedstawiciela handlowego z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 5 900 zł. Pozostałe warunki umowy o pracę nie uległy zmianie. /aneks - dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.294/

Począwszy od 1 marca 2021 r. E. B. (1) powierzono obowiązki związane z obsługą wszystkich zagranicznych kontrahentów płatnika m.in. z Niemiec, Japonii, Cypru, Czech. Zainteresowana przygotowywała stosowne oferty, przyjmowała zamówienia, organizowała transporty międzynarodowe, zajmowała się odprawami celnymi, doradzała we wzornictwie, zamawiała modele do szycia w chińskich fabrykach, uczestniczyła w targach zagranicznych. W związku z ilością wykonywanych obowiązków płatnik składek zwiększył należne wnioskodawczyni wynagrodzenie o 1000 zł netto. Powierzone obowiązki zainteresowana wykonywała w godzinach od 7 do 15 lub od 8 do 16. W czasie nieobecności w pracy K. B. (zajmującego się w spółce płatnika koordynacją pracy przedstawicieli handlowych na Polskę) zainteresowana wykonywała także jego obowiązki. /zeznania świadków: E. B. (2) min.00:50:24 – 01:03:42 , K. B. min.01:03:42 – 01:28:13 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120 , zeznania zainteresowanej min.00:10:37 – 00:31:44 rozprawy z dnia 14 marca 2023 r. , płyta CD k.303 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:12:51 – 00:47:25 rozprawy z dnia 8 grudnia 2022 r. , płyta CD k.120/

W rozpatrywanym okresie zainteresowana była niezdolna do pracy:

- od 5 lutego 2021 r. do 31 marca 2021 r.

- od 6 do 15 kwietnia 2021 r. ,

- od 19 do 22 kwietnia 2021 r. ,

- od 11 do 24 maja 2021 r. ,

- od 15 do 27 czerwca 2021 r.

- od 4 października 2021 r.

W dniu 29 grudnia 2021 r. wnioskodawczyni doznała urazu kolana i od tego czasu przebywa na zwolnieniu lekarskim. W związku z doznany urazem, zainteresowana została zaliczona do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. /dokumentacja medyczna k.97 – 99 odwrot , k.101 – 102 , k.104 , k.109 , orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k.296 – 297/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a i Sąd nie znalazł żadnych powodów by czynić to z urzędu, a nadto na podstawie zeznań świadków oraz przesłuchania zainteresowanej

uznając, że dowody te są wiarygodne, nie noszą cech konfabulacji i korespondują wzajemnie ze sobą oraz z pozostałymi dowodami, tworząc spójną, logiczną całość.

Ponadto należy zauważyć, że organ rentowy w toku postępowania nie podważył wartości dowodowej zeznań świadków jak i samej zainteresowanej, w których wyjaśnili okoliczności w jakich doszło do zmiany wysokości jej wynagrodzenia.

Same twierdzenia zainteresowanej Sąd uznał za szczere, albowiem od początku niczego nie zatajając konsekwentnie wyjaśniła wszelkie wątpliwości co do motywów, którymi kierowały się strony badanej umowy zmieniając warunki zatrudnienia ubezpieczonej u płatnika. Wersja odwołującej okazała się w całości zgodna z zeznaniami świadków i zasługuje na wiarę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art.12 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2022 r., poz.1009) pracownicy, to jest osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Z kolei art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 wspomnianej ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

W związku z powyższym wskazać należy, że wysokości wynagrodzenia uzgodnionego przez strony stosunku pracy na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych ma istotne znaczenie z uwagi na okoliczność, że ustalanie podstawy wymiaru składki z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy następuje w oparciu o przychód, o którym mowa w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, a więc w oparciu o wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, czy różnego rodzaju dodatki, nagrody, premie itp. Umowa o pracę wywołuje zatem nie tylko skutki bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, kształtując stosunek ubezpieczenia społecznego, w tym wysokość składki, co w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. Oznacza to, że ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych, a więc nie tylko z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), ale także interesu publicznego

Według art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego Zakład Ubezpieczeń Społecznych może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współzycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 roku, III UK 7/09, LEX nr 509047, a także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, OSNP 2005, Nr 21, poz. 338 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2007 roku, III UK 26/07, z dnia 19 września 2007 roku, III UK 30/07).

Oczywiście, stanowisko organu rentowego podlega kontroli sądowej w ramach postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W niniejszej sprawie w dniu 1 marca 2021 r. doszło do zawarcia między stronami stosunku pracy kolejnego aneksu do umowy o pracę, na mocy którego E. B. (1) od dnia 1 marca 2021 r. powierzono obowiązki pracownicze przedstawiciela handlowego z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 5 900 zł.

Ważność tej umowy w zakresie wysokości wynagrodzenia i wymiaru czasu pracy zostały zakwestionowane przez organ rentowy, który zarzucił stronom umowy naruszenie zasad współzycia społecznego polegające na świadomym zamiarze osiągnięcia korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

W tym miejscu stwierdzić należy, że ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu - art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku sygn. akt III UK 89/05, OSNP 2006/11-12/192, LEX nr 182780, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 roku, II UK 16/05, opubl. OSNP 2006/11-12/191, LEX nr 182776, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 roku, III UK 7/09, LEX nr 509047).

Kwestią sporną w sprawie pozostawało zatem, czy zachodziły przesłanki do ustalenia, że wnioskodawczyni powinna być objęta ubezpieczeniem społecznym z podstawą wymiaru składek od jakiej płatnik rozliczył składki, czy też jak chciał tego organ rentowy – podstawa wymiaru składek powinna zostać obniżona do wskazanej w zaskarżonej decyzji.

Należało zatem ustalić, czy postanowienia umowy o pracę były sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, tym samym czy były nieważne (art. 58 § 2 k.c.).

Powyższe sprowadza się do rozstrzygnięcia podstawowej kwestii - czy wysokość wynagrodzenia wypłacona wnioskodawczyni za jej pracę była godziwa, to znaczy czy wynagrodzenie to stanowiło ekwiwalentne wynagrodzenie do rodzaju, ilości i jakości pracy oraz wymaganych kwalifikacji.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w prawie pracy obowiązuje zasada swobodnego kształtowania postanowień umownych, lecz nie jest też sporne, że wolność kontraktowa realizuje się tylko w takim zakresie, w jakim przewiduje to obowiązujące prawo. Jakkolwiek z punktu widzenia art. 18 § 1 kodeksu pracy, umówienie się o wynagrodzenie wyższe od najniższego jest dopuszczalne, gdyż normy prawa pracy swobodę tę ograniczają tylko co do minimum świadczeń należnych pracownikowi w ramach stosunku pracy, to należy pamiętać, że autonomia stron umowy w kształtowaniu jej postanowień podlega ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązuje nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także względ na interes publiczny.

Najdobitniej wyraża to reguła zawarta w przepisie art. 353¹ k.c., który ma odpowiednie zastosowanie do stosunku pracy, zarówno wobec braku uregulowania normowanej nim instytucji w prawie pracy, jak też niesprzeczności z zasadami prawa pracy (por. art. 300 k.p.) zawartego w nim wymagania, by treść stosunku pracy lub jego cel nie sprzeciwiał się właściwości (naturze) tego stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego.

Z kolei odpowiednie zastosowanie art. 58 k.c. pozwala na uściślenie, że postanowienia umowy o pracę sprzeczne z ustawą albo mające na celu jej obejście są nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a sprzeczne z zasadami współzycia społecznego - nieważne bezwzględnie.

Należy zwrócić uwagę, iż sprzeczny z zasadami współzycia społecznego może być także niegodziwy cel umowy o pracę, polegający na ustaleniu nadmiernej wysokości wynagrodzenia (rażąco wygórowanego), aby otrzymywać zawyżone świadczenia z ubezpieczeń społecznych kosztem innych ubezpieczonych.

Co prawda w tezie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r. (II UK 320/04, OSNP 2006 nr 7-8, poz. 122) przyjęto, że „cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą (art. 58 § 1 k.c.)”, a w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r. (II UK 141/04, OSNP 2005 Nr 15, poz. 235) stwierdzono, iż „stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.)”, to - pomijając, że rozstrzygnięcia te zapadły w odmiennych niż oceniany stanach faktycznych - trzeba zauważyć, że dotyczą one kwalifikowania opisanych zachowań w aspekcie ich zgodności z prawem, nie rozważając czy nie naruszają one zasad współzycia społecznego. Zgodnie bowiem z art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, wyrażająca się m.in. poprzez ustanowienie rażąco wygórowanego, a zatem niegodziwego wynagrodzenia. Tym samym, uzasadnionym jest twierdzenie, iż ustanowienie w umowie o pracę nadmiernie wysokich wynagrodzeń może być sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, bowiem fakt, że cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą, nie może oznaczać akceptacji dla nagannych i nieobojętnych społecznie zachowań korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, przy zawieraniu umów o pracę na stosunkowo krótki okres przed zajściem zdarzenia generującego uprawnienie do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub ustaleniu wysokiego wynagrodzenia w celu uzyskania przez osobę ubezpieczoną naliczonych od takiej podstawy świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Mając na uwadze powyższe, należy podkreślić, że co do zasady, z jednej strony wynagrodzenie za pracę ma stanowić wartość godziwą, z drugiej zaś, ma odpowiadać rodzajowi pracy, kwalifikacjom wymaganym przy jej wykonywaniu i ma stanowić ekwiwalent za ilość i jakość świadczonej pracy.

Jednym z najistotniejszych kryterium godziwości (sprawiedliwości) wynagrodzenia za pracę jest ekwiwalentność wynagrodzenia wobec pracy danego rodzaju, przy uwzględnieniu kwalifikacji wymaganych do jej wykonywania, jak też ilości i jakości świadczonej pracy (art. 78 k.p.).

Mając na względzie ustalony w sprawie stan faktyczny oraz treść art. 13 k.p., należy stwierdzić, że przymiot „niegodziwości” będzie posiadała przede wszystkim płaca rażąco za niska. Nie oznacza to jednak tego, że znamień „niegodziwości” nie może również dotknąć płacy rażąco wysokiej (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2001 r., I PKN 563/00, OSNP 2002 Nr 4, poz. 90).

Tym samym brak jest przeciwwskazań do tego, by postanowienia umowy o pracę dotyczące wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń związanych z pracą mogłyby być oceniane przez pryzmat zasad współzycia społecznego, jako nieważne w części przekraczającej granice godziwości, a zatem w sytuacji ich nadmiernej (rażąco nieproporcjonalnej) wysokości.

W przywołanej uchwale Sąd Najwyższy podkreślał bowiem, że w sferze prawa ubezpieczeń społecznych godziwość wynagrodzenia - jedna z zasad prawa pracy - zyskuje dodatkowy walor aksjologiczny, albowiem w prawie ubezpieczeń społecznych istnieje znacznie mocniejsza niż w prawie pracy bariera działania w ramach prawa, oparta na wymagającym ochronie interesie publicznym i zasadzie solidarności ubezpieczonych.

Względność zasady godziwości wynagrodzenia, wyraża się koniecznością odniesienia nie tylko do potrzeb pracownika, ale także świadomości społecznej oraz ogólnej sytuacji ekonomicznej i społecznej.

Zatem mimo tego, iż postanowienia umowy o pracę, które nadmiernie uprzywilejowują płacowo danego pracownika, w prawie pracy mieściłoby się w ramach art. 353¹ k.c., to w prawie ubezpieczeń społecznych, w którym pierwiastek publiczny zaznacza się bardzo wyraźnie, możliwe jest - w okolicznościach każdego konkretnego wypadku - przypisanie zamiaru nadużycia świadczeń przysługujących z tego ubezpieczenia. Jest to związane z alimentacyjnym charakterem tych świadczeń oraz z zasadą solidaryzmu, wymagającą tego, żeby płaca - stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki - nie była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy, a w konsekwencji, żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej. Jest tak również dlatego, że choć przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w swej warstwie literalnej odnoszą wysokość składek do wypłaconego wynagrodzenia, to w rzeczywistości odwołują się do takiego przełożenia pracy i uzyskanego za nią wynagrodzenia na składkę, które pozostaje w harmonii z poczuciem sprawiedliwości w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia, udzielanych z zasobów ogólnospołecznych (podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 grudnia 2012 roku, III AUa 420/12, LEX nr 1220514).

Pojęcie godziwości wynagrodzenia za pracę w prawie ubezpieczeń społecznych winno być zatem interpretowane przy uwzględnieniu wymogu ochrony interesu publicznego oraz zasady solidarności ubezpieczonych, gdyż podstawę wymiaru składki ubezpieczonego, będącego pracownikiem, stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy.

Odnosząc powyższe rozważania do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, Sąd stwierdza, iż ustalona wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej nie może zostać uznana za wygórowaną i stanowiła wynagrodzenie godziwe oraz adekwatne do jakości i ilości pracy świadczonej przez ubezpieczoną od 1 marca 2021 r.

Ustalenia Sądu dokonane w sprawie wykazują, że począwszy od 1 marca 2021 r. E. B. (1) powierzono obowiązki związane z obsługą wszystkich zagranicznych kontrahentów płatnika m.in. z Niemiec, Japonii, Cypru, Czech, zainteresowana przygotowywała stosowne oferty, przyjmowała zamówienia, organizowała transporty międzynarodowe, zajmowała się odprawami celnymi, doradzała we wzornictwie, zamawiała modele do szycia w chińskich fabrykach, uczestniczyła w targach zagranicznych.

Zdaniem Sądu nie ulega wątpliwości, że powierzenie wnioskodawczyni tego rodzaju obowiązków wynikało z rodzaju prowadzonej przez płatnika działalności, a przede wszystkim z jego uzasadnionych potrzeb.

Co również istotne, powierzenie zainteresowanej nowych rodzajowo obowiązków zbiegło się w czasie z odejściem z firmy płatnika pracownika, który dotychczas wykonywał tego rodzaju prace.

Podkreślić także należy, że E. B. (1) dysponowała stosownym wieloletnim doświadczeniem zawodowym zdobytym w firmie płatnika na podobnym stanowisku, a zatem nie może dziwić, że z dniem 1 marca 2021 r. płatnik powierzył wnioskodawczyni nowe obowiązki zwiększając przy tym należne jej wynagrodzenie.

Wprawdzie w rozpatrywanym okresie wnioskodawczyni korzystała z kilku krótkotrwałych zwolnień lekarskich, spowodowanych – jak się okazało w wyniku diagnozy – alergią, to jednak dopiero uraz kolana jakiego doznała w dniu 29 grudnia 2021 r., a czego z całą pewnością nie mogła przewidzieć, skutkowało u niej długotrwałą niezdolnością do pracy.

Podkreślić należy w tym miejscu, że to na organie rentowym spoczywa obowiązek udowodnienia pozorności umowy lub jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, w myśl art. 6 k.c. Stanowisko takie zajął także Sąd Najwyższy np. w wyroku z dnia 15 lutego 2007 r. (I UK 269/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 78), w którym stwierdził, iż na organie rentowym, który przyjął zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego i nie kwestionował tytułu tego zgłoszenia oraz przyjmował składki, spoczywa ciężar dowodu, że strony umowy o pracę złożyły fikcyjne oświadczenia woli.

Zdaniem Sądu Okręgowego, organ rentowy w żaden sposób nie udowodnił, iż zakwestionowany przez niego aneks do umowy o pracę był sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Reasumując, należy stwierdzić, że na gruncie niniejszej sprawy nie może budzić wątpliwości fakt, iż postanowienia umowy o pracę ustalające nową wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej były ważne, albowiem nie były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Warto także ponownie podkreślić, że z materiału zgromadzonego w niniejszej sprawie nie wynika, by wnioskodawczyni przed podwyżką wynagrodzenia planowała swoją długotrwałą niezdolność do pracy.

Określone wynagrodzenie nie było wygórowane, mając na względzie dotychczasowe doświadczenie w firmie i stanowiło ekwiwalent wykonywanych obowiązków o zmienionym charakterze, co wynika ze zwiększonego stopnia trudności i odpowiedzialności.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję ustalając miesięczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia ubezpieczonej od dnia 1 marca 2021 r. na kwotę 5 900 zł miesięcznie.

W przedmiocie kosztów Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSO Paulina Kuźma

S.B.